

Personal som gör hembesök

Åtgärds katalog för ökad brandsäkerhet i hemmet

Åtgärds katalogen är uppdelad efter olika brandrisker som finns i hemmet och visar vilka specifika åtgärder som kan användas för att minska varje risk. För att hitta brandrisker i hemmet kan du använda *Utförlig checklista - risker i hemmet*.

I många fall kan du göra nytta bara genom att observera risker i hemmet och berätta om dem för kunden. En del åtgärder handlar om att förändra ett beteende eller att med enkla medel ta bort en risk. Genom att hjälpa kunden att genomföra små förändringar i hemmet eller genom att informera om att något är farligt och bör göras på ett annat sätt kan du göra stor skillnad. Man ska alltid reflektera över personens egenansvar, och får inte glömma kundens rätt till självbestämmande.

För att kunna dela information mellan räddningstjänst och region måste kunden ge sitt samtycke. Ett formulär har tagits fram som anger vilken information som avser att delas och med vilka myndigheter. Formuläret finns på www.raddsamvg.com

Boendemiljö (utförlig checklista: fråga 1-10)

A 1. Brandvarnare

Kunden ansvarar för inköp av brandvarnare. Flera brandvarnare kan behövas i större bostäder. Brandvarnaren ska alltid placeras i takets högsta punkt och minst 50cm från väggar, dörröppningar och ventilation. De bör placeras i hallen och i sovrum. Inte i köket då det är risk för onödiga larm. Kunden betalar.

I många kommuner finns en Fixartjänst som kan hjälpa till med montering av och batteribyte i brandvarnare. För kontakt med Fixaren ring kommunens växel.

Tips: Det finns självhäftande brandvarnare.

Många fixare kan även se över säkerheten i hemmet, en så kallad säkerhetsrund. Då går ni med hjälp av en checklista bland annat igenom:

- Risker för fall- och halkolyckor
- Brandsäkerheten i hemmet

A 2. Rutin för test av och batteribyte i brandvarnare

Skapa en rutin tillsammans med kunden. Ofta kan Fixaren kontaktas för batteribyte.

Tips: Byt batteri i brandvarnaren den 1:a advent varje år (undantag: om batteriet har längre hållbarhet än ett år kan man istället testa brandvarnaren den 1:a advent).

A 3. Brandvarnare för personer med hörselnedsättning

En brandvarnare reagerar på rök eller värme och tjuver för att man ska upptäcka att det brinner. För människor med hörselnedsättning, som har svårt att uppfatta ljudsignaler, finns brandvarnare som signalerar i form av blixtljus, extra effektiv ljudsignal eller via en vibrator, till exempel i form av ett armband, en dosa som fästs i kläderna eller en dosa under kudden. Vid grav hörselnedsättning kan alternativa brandvarnare förskrivas som hjälpmedel genom landstinget, kontakta en hörselmottagning för mer information.

A 4. Utrustning att släcka brand med

Kunden ansvarar för inköp av utrustning att släcka bränder med, till exempel brandsläckare och brandfilt. Utrustning att släcka bränder med kan köpas i butik men säljs även av till exempel försäkringsbolag och brandredskapsföretag. Kunden betalar.

A 5. Lätta handbrandsläckare för personer med nedsatt muskelstyrka

Handbrandsläckare är ett bra redskap för att släcka bränder i hemmet. Vanligtvis rekommenderar räddningstjänsten 6 kg pulversläckare. För personer med nedsatt muskelstyrka kan det vara bättre med två eller flera mindre brandsläckare som är lättare att hantera. Handbrandsläckare kan köpas i butik men säljs även av till exempel försäkringsbolag och brandredskapsföretag. Kunden betalar.

A 6. Vidarekopplat trygghetslarm, så kallat röklarm

Rökdetektorer/brandvarnare går att ansluta till ett befintligt trygghetslarm. Vid en förmodad brand går en signal vidare till en larmcentral som kan vidarebefordra larmet till

räddningstjänsten. Röklarm beviljas av biståndshandläggaren. Kontakta aktuell biståndshandläggare i din kommun/stadsdel.

A 7. Insatser från kommun/landsting

För att underlätta förflyttning kan det finnas behov av bostadsanpassning eller hjälpmedel, kontakta arbetsterapeut inom primärvården för mer information.

A 8. Sprinklersystem/portabel sprinkler

En sprinkler minskar risken för livshotande skador till följd av en brand. Sprinkler bör övervägas när övriga brandskyddsåtgärder inte är tillräckliga och när det finns en tydlig brandrisk i kombination med egenskaper som gör personen särskilt utsatt vid brand, exempelvis sänggrökning kombinerat med rörelsehinder. Sprinkler kan installeras i enstaka fall men den ersätter inte att man inte själv kan sätta sig i säkerhet eller på egen hand ta sig ut. I dessa fall bör man se över boendesituationen då brandskyddet i vanliga bostäder bygger på att man ska kunna ta sig ut själv. Kontakta aktuell biståndshandläggare i kommunen.

Spis/matlagning (utförlig checklista: fråga 11-14)

B 1. Rengör spisfläkten

Det är vanligt att en spisbrand sprider sig till övriga delar av bostaden via spisfläkten. I spisfläkten finns filter där det bildas en beläggning av fett som lätt kan antända. Genom att regelbundet rengöra filtren minskas risken för att en brand på spisen uppstår och sprids vidare. Rengöring av spisfläkten kan ingå i städningen, om kunden har hemtjänst.

B 2. Förändrat beteende

Det kan räcka med att göra en person medveten om en risk för att personen ska undvika att utsätta sig för den. Spisbränder kan exempelvis förhindras genom att personen uppmärksammas på att brännbart material inte ska förvaras på spisen. Det går också att påtala det olämpliga i att laga mat under alkoholpåverkan eller vid vissa psykiska tillstånd och att inte lämna spisen obevakad vid matlagning.

B 3. Urkopplad spis

Det allra säkraste sättet att förebygga spisbränder är att med hjälp av säkringen koppla ur spisen så att den inte går att använda, det vill säga att slå av eller skruva ur säkringen. Det får till följd att det inte längre går att använda spisen och därför måste kunden ge sitt samtycke till åtgärden.

B 4 Strömbrytare till spis

Strömbrytaren kan placeras inuti ett köksskåp så att den inte är direkt synlig för personen som har svårigheter att använda spisen. En strömbrytare kan vara en bra lösning när en person inte bör använda spisen medan en eller flera andra personer kan göra det. Man kan hos kommunen ansöka om att få bostadsanpassningsbidrag för installation av strömbrytare, kontakta arbetsterapeut inom primärvården för mer information.

B 5. Spisvakt

En spisvakt övervakar spisen och vid överhettning bryter den eltilförseln till spisen. Spisvakter

är en lämplig åtgärd för att stärka brandskyddet hos personer som har nedsatt minnesförmåga. Spisvakter kan också vara lämpliga för personer med epilepsi eller missbruksproblem. Man kan hos kommunen ansöka om att få bostadsanpassningsbidrag för installation av spisvakt, kontakta arbetsterapeut inom primärvården för mer information.

B 6. Påminnelse-system

Ett påminnelse-system hjälper till att hålla reda på vilken elektrisk utrustning som är tillslagen. Systemet kan hjälpa till att förebygga bränder som orsakas av att elektrisk utrustning inte stängts av. Dessutom bidrar påminnelse-systemet till att minska oro för om den elektriska utrustningen stängts av. Påminnelse-system är kostsamma och kan kräva en fackman för att installera men kan å andra sidan öka både upplevd och faktisk trygghet.

Rökning (utförlig checklista: fråga 15-17)

C 1. Rökavvänjning

Vårdcentralen kan erbjuda hjälp med rökavvänjning.

C 2. Säker rökning

Man bör inte röka liggande eller sittande i säng, soffa eller andra stoppade möbler. Det gäller i synnerhet personer som lätt somnar eller där intag av alkohol/mediciner påverkar förmågan att reagera på eller agera vid brand. Rökning bör ske stående eller sittande med en bordsskiva eller liknande svårantändligt material mellan cigarett och kläder. Dessutom kan rätt val av klädmateriäl göra rökning mindre brandfarligt. Lättantändliga tyger som fleece eller syntetmaterial bör undvikas. Konstfibrer eller djurfibrer är att föredra. Kläderna bör inte ha för vida ärmar där en cigarett eller glöd kan trilla ner.

C 3. Tillgång till vatten

För att minska konsekvensen av en brand som orsakas av rökning räcker det ofta att ha tillgång till ett glas vatten vid rökning. I början är bränder små och det räcker så gott som alltid att hålla ett glas vatten över branden under brandens första sekunder.

C 4. Rökförkläde och brandsäkra sängkläder

Ett rökförkläde eller brandsäkra sängkläder kan ytterligare minska risken för brand. Rökförklädet används vid rökning sittande i exempelvis rullstol och hindrar att brand uppstår i kläderna. Brandsäkra sängkläder, kuddar, täcken och madrassydd kan användas om personen röker i sängen eller möjligen i en soffa/fåtölj.

Produkterna kan bla beställas i flera nätbutiker.

Levande ljus/eldstad (utförlig checklista: fråga 18-21)

D 1. Rätt placering av ljus

Ljus ska stå stadigt för att inte riskera välta. Underlaget som ljusen står på ska vara svårantändligt. Ljus ska inte stå ovanpå något som är tillverkat av plast, exempelvis en TV.

Levande ljus ska placeras på ett säkert avstånd från varandra och annat brännbart material. Ljus som står i en fönsterbräda med hängande gardiner kan vara en brandrisk.

D 2. Rätt klädsel

Nästan varje år omkommer en person över 65 på grund av att deras kläder antänds av levande ljus. En trolig orsak är att personens kläder hänger löst och därför kommer i kontakt med ljusets låga. Ett sätt att minska risken är att undvika lösa kläder och kläder med vida ärmar när levande ljus är tända. Tänk på materialet i kläderna, undvik fleece och syntetmaterial. 100 % viskos och 100 % bomull bör också undvikas på grund av deras lättantändlighet. Generellt utgör 100 % polyester och 100 % djurfibrer (t.ex. ull eller siden) en av de minst farliga sammansättningarna på grund av att de är svåra att antända.

D 3. Rätt ljusstakar

Det är lätt att ett tätt ljus lämnas obevakat eller glöms bort. Om ljuset då står i en ljusstake som är brännbar kan den börja brinna. Använd därför bara ljusstakar av obrännbart material och med obrännbara dekorationer.

D 4. Elektriska ljus

I bostäder där det finns mycket brännbart material, hos personer med dåligt minne eller där levande ljus riskerar att vältas är det lämpligt att levande ljus byts ut mot elektriska ljus som drivs med batteri. Elektriska ljus är billiga, ger en hög mysfaktor och sänker brandrisken betydligt jämfört med levande ljus. Kunden betalar.

D 5. Eldstad

Eldning i eldstäder leder till flera bränder varje år. Främst beror bränderna på att man lägger på för mycket ved på elden eller att aska och glödrester hanteras fel. Elda aldrig mer än vad eldstaden är konstruerad för. Tre kg ved per timme är en bra tumregel. Aska och glödrester ska läggas i en behållare av obrännbart material, exempelvis en kastrull eller en plåthink. Behållaren förses med lock och ställs lämpligen utomhus på ordentligt avstånd från husfasad eller brännbart material. Tänk på att ha ett gnistgaller framför eldstaden.

Elektrisk utrustning (utförlig checklista: fråga 22-28)

E 1. Jordfelsbrytare

En jordfelsbrytares främsta uppgift är inte att öka brandsäkerheten utan att förhindra skador på grund av att elektrisk utrustning blir ledande. Men en jordfelsbrytare ökar också skyddet mot bränder. Vissa bränder orsakas av att skyddshöljet mellan ledningar är trasigt och att strömmen därför leds där den inte är avsedd att ledas. Vid sådana fel bryter jordfelsbrytaren sannolikt strömmen och hindrar en brand. Jordfelsbrytare bör därför finnas i alla bostäder. Kunden betalar.

E 2. God ordning

Många elektriska bränder startar på grund av att damm antänds i ett eluttag eller i en elektrisk apparat. Elektrisk utrustning ska rengöras från damm och smuts genom exempelvis dammsugning. Elektrisk utrustning ska inte vara täckt av exempelvis filter eller tidningar.

Övertäckning kan innebära att luft som ska kyla utrustningen stängs ute och att utrustningen därför blir överhettad.

E 3. Gammal elektrisk utrustning

Ett stort antal elektriska bränder orsakas av elektrisk utrustning som börjar bli gammal. Byt ut all elektrisk utrustning där sladdar börjar bli spröda eller där ledningarnas isolering ser skadad ut. Se över, eller byt ut, elektrisk utrustning som låter konstigt eller som luktar bränt. Kunden betalar.

E 4. Tvättmaskin/torktumlare/diskmaskin

Torktumlare, tvätt- och diskmaskiner orsakar många bränder i bostäder. Maskinerna bör inte användas när ingen är hemma och bör heller inte användas när människorna i bostaden sover om inte brandvarnare finns i samma rum som maskinerna. För personer med funktionsnedsättningar som gör att de inte själva kan agera i händelse av en brand bör det övervägas om dessa maskiner ska användas när personerna är ensamma i bostaden.

E 5. Sängvärmare

Elektrisk sängvärmare kan innebära en brandrisk om den används på fel sätt. Det är viktigt att sängvärmaren alltid är ordentligt utrullad så att den inte blir överhettad. Dessutom har den en begränsad livslängd och bör bytas ut när den är mer än tio år gammal.

E 6. Rätt belysning

Glödlampor ska vara av rätt typ för den armatur de används i. Modellen ska vara rätt. LED- och lågenergilampor blir inte lika varma, använd dem i första hand. Kunden betalar.

E 7. Rätt placering och stabil lampfot

Se över hur lamporna i bostaden är placerade och vilken typ av lampfot som används. Lampor ska inte finnas i direkt närhet till brännbart material och det ska inte finnas risk för att glödlampan kan täckas av brännbart material, exempelvis en filt eller en gardin. Kontrollera att alla lampfötter som används är stabila så att lampan inte kan trilla ner och antända inredning. Spotlights som kläms fast eller fästs med skruvplattor bör inte sitta ovanför sängar, soffor eller andra stoppade möbler.

E 8. Bastu

Bränder som startar i en bastu orsakas ofta av att bastun använts till något den inte är avsedd för, t.ex. torkning av kläder eller som förråd. Minska risken för att en brand börjar i bastun genom att inte förvara brännbart material där. Slå av/skruva ur säkringarna om aggregatet används sällan för att förhindra att aggregatet slås på av misstag.